

Inhoud

	Pagina
Voorwoord.....	7
1. Alles wordt omgekeerd	9
<i>Mattheüs 5:1-12</i>	
2. Door Jezus aangesproken	16
<i>Mattheüs 5:13-16</i>	
3. Maar Ik zeg u	22
<i>Mattheüs 5:17-48</i>	
4. De verborgenheid van het Koninkrijk.....	29
<i>Mattheüs 6:1-18</i>	
5. De vogels en de bloemen	35
<i>Mattheüs 6:19-34</i>	
6. Oordeelt niet	41
<i>Mattheüs 7:1-6</i>	
7. Ingaan in het Koninkrijk.....	47
<i>Mattheüs 7:7-23</i>	
8. De Rots waarop wij bouwen	53
<i>Mattheüs 7:24-29</i>	

Voorwoord

De Bergrede: een van de gedeelten van de Bijbel die het meest bekend is en ook steeds weer mensen heeft geïnspireerd tot navolging, tot gehoorzaamheid, tot 'meer dan het gewone'. Het is deel van het Mattheüs-evangelie: het evangelie dat het meest een joods karakter draagt. Mattheüs is de evangelist bij uitstek, die laat zien hoe Jezus de vervulling is van wet en profeten en hoe God zich in Hem beslissend naar zijn volk toewendt.

In de Bergrede geeft Mattheüs de leer van Jezus, die we in andere evangeliën gespreid vinden, in een samenhangend geheel weer. Op deze wijze schildert Mattheüs Jezus af als de nieuwe Mozes, in wie de wet haar vervulling vindt. De Bergrede kan zodoende eigenlijk alleen maar in haar geheel bestudeerd worden. Vandaar dat u hier acht aaneensluitende studies vindt, die onderling alles met elkaar te maken hebben.

Bezig zijn met de Bergrede daagt uit: tot vreugde, tot verwondering, maar vooral tot navolging. 'Wie Mijn woorden hoort en ze doet ...'

N.M. Boot

1 Alles wordt omgekeerd

Mattheüs 5:1-12

Uitleg

Vanaf de berg

Jezus' werk kan beginnen: Hij is gedoopt (hoofdstuk 3), Hij heeft de verzoeken door de duivel weerstaan en een discipelkring om zich heen verzameld (hoofdstuk 4). Hij staat nu aan het begin van de vervulling van zijn taak; een taak die door Mattheüs wordt samengevat in 4:23: 'Jezus trok rond in heel Galilea, gaf onderwijs in hun synagogen en predikte het Evangelie van het Koninkrijk, en Hij genas elke ziekte en elke kwaal onder het volk.'

Hij leerde: Hij is een leraar, een rabbi die onderwijst over de wet van God. De inhoud van zijn leer is het Koninkrijk van God, dat met Hem nabij is gekomen (4:17). Dat wil Mattheüs duidelijk maken: door en in Jezus zet Gods Koninkrijk zich door. Daarom kun je de Bergrede, waarin Jezus de grondwet van dat Koninkrijk geeft, niet losmaken van wie Hij zelf is. Degene die de Bergrede uitspreekt is Jezus zelf, de Gekruisigde en Opgestane, die zelf het heil van het Koninkrijk nabij brengt, die dat, waarover Hij spreekt, zelf tegenwoordig stelt.

Vers 1-2

Deze verzameling van Jezus' woorden wordt uitgesproken met het oog op de schare, gericht op de discipelen, en vanaf de berg. Mattheüs is de meest joodse van de vier evangelisten, daarom is juist hij het die hier de aandacht op vestigt. Een berg, de plaats waar in de geschiedenis van Israël de 'hoge dingen' gebeuren. Denk bijvoorbeeld aan de Sinai, de berg Sion, de berg Tabor. Vooral zal hij gedacht hebben aan de berg waar Mozes de wet aan Israël gaf (Exodus 19 en 20). Dat was het hoogtepunt in de geschiedenis tussen Israël en de Here God. En nu staat hier Jezus, als een nieuwe Mozes, die met een nieuw gezag onderricht geeft in de Thora.

En Hij staat daar niet alleen als de nieuwe Mozes die de wet geeft, maar ook als degene die kwam om de wet te vervullen (vers 17). Hij ziet de schare; Hij zet zich neer op de berg en zijn discipelen komen tot Hem en Hij onderwijst hen: Hij wil wat met hun leven.

Vers 3-12: Zalig ...

Het onderwijs van Jezus begint met een aantal zaligsprekingen, 'felicities', nog voor Hij aan de uitleg van de Thora begint.

Jezus geeft eerst aan voor wie het komen van het Koninkrijk vooral bedoeld is. Hij geeft een typering van de burgers van het Koninkrijk; een heel verrassende typering. Een

typering die de zaken eigenlijk helemaal op hun kop zet. Zalig ... Ja, het begint vrolijk, de Bergrede. Het begint ermee dat mensen gefeliciteerd worden. Maar als je ziet wie er gefeliciteerd worden, voor wie dat Koninkrijk nu in de eerste plaats bestemd is, dan zie je dat deze zaligsprekingen tegelijk uitermate kritisch zijn. Het klinkt heel vreemd in deze wereld om te zeggen: zalig zijn de armen, de treurenden, de vervolgd. Is het niet veel reëler om te zeggen: zalig de rijken, want zij hoeven zich nergens zorgen over te maken; zalig de mensen die populair zijn, want zij zijn pas echt geslaagd in dit leven; zalig zij die hun ogen sluiten voor alle leed en narigheid, want zij hebben geen troost nodig en leven rustig verder? Ja, maar het Koninkrijk van God is dichtbij. En dan wordt alles anders. De Messias is gekomen. Dat betekent dat er een nieuwe tijd is aangebroken waarin andere dingen gelden en onze vanzelfsprekendheden doorbroken worden. Daarom: zalig jullie die door iedereen beklagd worden!

We kunnen de zaligsprekingen verdelen in drie groepen:

Groep 1

1. Zalig de armen van geest
2. Zalig die treuren
3. Zalig de zachtmoedigen
4. Zalig die honger en dorsten naar de gerechtigheid

Het gaat hier om mensen die niet zaliggesproken worden omdat ze iets hebben, maar juist omdat ze iets niet hebben, omdat ze iets missen.

Groep 2

5. Zalig de barmhartigen
6. Zalig de reinen van hart
7. Zalig de vredestichters
8. Zalig zij die vervolgd worden om de gerechtigheid

Zij worden niet zaliggesproken vanwege de situatie waarin ze zich bevinden, maar vanwege hun houding.

We zien dat zowel de eerste als de achtste zaligspreking gevolgd wordt door dezelfde belofte: van hen is het Koninkrijk der hemelen. Omdat dat Koninkrijk en zijn gerechtigheid (vierde en achtste zaligspreking) nabij zijn, zijn zalig de armen, de treurenden en de vervolgd, degenen van wie je dat juist niet zou zeggen. Jezus prijst hen zalig die de reddende gerechtigheid van Gods Koninkrijk op aarde het hardst nodig hebben. Degenen voor wie niemand opkomt. Zij zijn zalig omdat nu in Jezus God zelf voor hen instaat.

Hiermee laat Jezus zich ook kennen als de Gezalfde over wie de profeten spraken. Jesaja 61:1b-2: 'De HEERE heeft Mij gezalfd om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om voor de gevangenen vrijlating uit te roepen en voor wie gebonden zaten, opening van

de gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen van de HEERE en de dag van de wraak van onze God; om alle treurenden te troosten.’

Groep 3

En dan is er nog een derde groep: zalig bent u. Hier keert Jezus zich regelrecht tot de discipelkring. Het gaat hier om de consequentie voor de gemeente die de andere zaligsprekingen serieus neemt. Zij staat in de traditie van de grote profeten van Israël, van de profeten die risico’s durfden nemen en vervolgd werden omdat ze heel concreet protest aantekenden tegen onrecht en armoede in de naam van Israëls God. Zij werden vervolgd. De gemeente van Jezus gaat in hun spoor. De gemeente weet van bekering, omdat het Koninkrijk van God dichtbij is gekomen. De gemeente weet dat dit Koninkrijk al onze waarden ondersteboven keert en dat de armen, de treurenden en de barmhartigen zalig zijn. Zo’n gemeente krijgt daar zelf iets van: van die armen, van hen die honger en dorsten naar de gerechtigheid, van de vredestichters, van de vervolgd.

Aantekeningen

Vers 2

Jezus opende zijn mond: een uitdrukking in het Hebreeuws die een profetenwoord inleidt (vgl. Psalm 78:2; Daniël 10:16).

Vers 4

Getroost worden: een passieve vorm, waarmee aangegeven wordt dat God de Trooster is. Zo ook in vers 6 en 7: Mattheüs vermijdt het naar joods gebruik om Gods naam al te veel te noemen. Daarom gebruikt het Mattheüsevangelie ook steeds de uitdrukking ‘Koninkrijk der hemelen’, waarmee hetzelfde bedoeld wordt als ‘Koninkrijk Gods’.

Verwerking

1. Als voorbereiding op de kringbijeenkomst: bedenk bij elk van de zaligsprekingen een voorbeeld uit onze tijd. Waar ziet u in onze samenleving mensen die Jezus hier bedoelt?
2. Geef uw mening over de volgende uitspraken:
 - a. De Bergrede is alleen maar toekomstmuziek. Het is het visioen van hoe het straks in het komende Koninkrijk van God zal zijn. Maar nu is dat allemaal nog onmogelijk.
 - b. De Bergrede geldt alleen voor uitzonderlijke mensen die hun leven helemaal wijden aan de Here. Niet iedereen kan en moet dat.
 - c. Vergelijk met de psalmen: Psalm 37:11; Psalm 24:3-6; Psalm 107:4-9. Probeer aan de hand van de psalmen nader te definiëren wie het zijn: de zachtmoedigen, de reinen van hart, degenen die hongeren en dorsten naar gerechtigheid. Wat hebben ze allemaal gemeenschappelijk?
 - d. Maak met elkaar 'eigentijdse zaligsprekingen' en bespreek die met elkaar.